

Дніпропетровський національний університет

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 264

Том V

ДНУ
Дніпропетровськ
2010

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Друкується відповідно до постанови Вченої Ради
Дніпропетровського національного університету

Головний редактор:

д-р екон. наук, проф. *Анатолій Антонович Покотілов*

Редакційна колегія:

д-р фіз.-мат. наук *С. О. Смірнов*, д-р екон. наук *В. А. Ткаченко*,
д-р техн. наук *О. М. Марюта*, д-р екон. наук *Л. В. Попкова*,
д-р екон. наук *О. В. Ковальов*, д-р екон. наук *Я. Г. Берсуцький*,
д-р техн. наук *Ю. Д. Морозов*, д-р екон. наук *Г. О. Крамаренко*,
д-р екон. наук *О. С. Галушко*, д-р техн. наук *Р. Б. Тял*, д-р екон. наук *В. В. Дорофійенко*,
д-р екон. наук *О. Й. Шевцова*, д-р наук з державного управління *М. Х. Корецький*

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. Дніпропетровського національного університету: *І. Л. Сазонець*;
д-р екон. наук, проф. Дніпропетровської державної медичної академії: *А. В. Батура*

Е 45 Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. –
Випуск 264: В 9 т. – Т. V. – Дніпропетровськ: ДІУ, 2010. – 308 с.

ISBN 978-966-8736-05-6

У збірнику аналізуються актуальні проблеми економіки.
Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив авторів, 2010

Кравченко Л.О. ІНВЕСТИЦІ ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВНІ СТИМУЛЯТОРИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА В НЕСТАБІЛЬНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	1129
Цуржан І.М., Автухова В.І. ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА.....	1137
Сабіна Н.Ю. ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	1149
Марченко О.С. ФІРМА ЯК ІНТЕГРАТОР ЗНАНЬ.....	1157
Гресь Н., Чернобринець Ю. ОБЛІКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОБІГУ У ВНЗ СТУДЕНТ- СЬКИХ КВИТКІВ І ДИПЛОМІВ.....	1163
Магда В.В. ЗНАХОДЖЕННЯ ОБЛАСТІ ОПТИМАЛЬНОЇ РЕНТАБЕЛЬ- НОСТІ ЗА МАРКЕТИНГОВИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	1168
Железко Б.А., Спнявская О.А. РЕЙТИНГОВАЯ ОЦЕНКА ЛИКВИДНОСТИ ЦЕННЫХ БУМАГ	1179
Єременко А.О., Полозова Т.В. КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК ПІДСИСТЕМА В СИСТЕМІ ЕКОНО- МІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	1198
Сугоняко Д.О. РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА «ТУРИЗМ-ТРАНСПОРТ»	1205
Сафонов Ю.М. МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИРОВИННОЮ БАЗОЮ ПІДПРИЄМСТВ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	1212
Кривошеї В.В. ОЦІНКА ТА МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТРУ-ДОВИМ КАПІТАЛОМ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	1218
Бузовський Е.А. ІННОВАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА Й ВИКОРИСТАННЯ ГАЗОВИХ БІОПАЛИВ.....	1232

Єременко А.О., Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки

КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК ПІДСИСТЕМА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Вивчено теоретичні аспекти кадрової безпеки як підсистеми в системі економічної безпеки підприємства: розкрито поняття «економічна безпека підприємства», досліджено напрями організації економічної безпеки підприємства, вивчено показники складової кадрової безпеки.

Ключові слова: кадрова безпека, економічна безпека підприємства, напрями організації економічної безпеки, складові кадрової безпеки.

1. Вступ.

Сучасна ринкова економіка України, що склалася на даному етапі, має ефективний механізм взаємодії економічних об'єктів на різних рів-

нях економіки підприємства передбачає надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної господарської діяльності, здатність до розвитку і прогресу, що забезпечує економічне підприємства та його стійку економічну безпеку [1].

Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність об'єктів соціально-економічних відношень на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином.

Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усувати непередбачені загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності [3].

На сучасному етапі еволюції методів управління в організаціях на перший план виступає людина (персонал), як найголовніший інструмент впровадження ефективної діяльності компанії.

Кадрові компанії впливає на всі аспекти життєдіяльності організації, а економічна безпека тісно пов'язаний з її економічною безпекою. Визначення місця і ролі кадрової складової у загальній системі економічної безпеки організації потребує значних досліджень [7]. Викладене вище обумовлює актуальність подальшого дослідження даної проблеми.

2. Постановка задачі.

Економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів підприємства: капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, що дозволяє використати всі можливі можливості, за якого гарантується найбільш ефекти-

вне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного економічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

На рис. 1 зображені основні напрями організації економічної безпеки підприємства за окремими функціональними складовими.

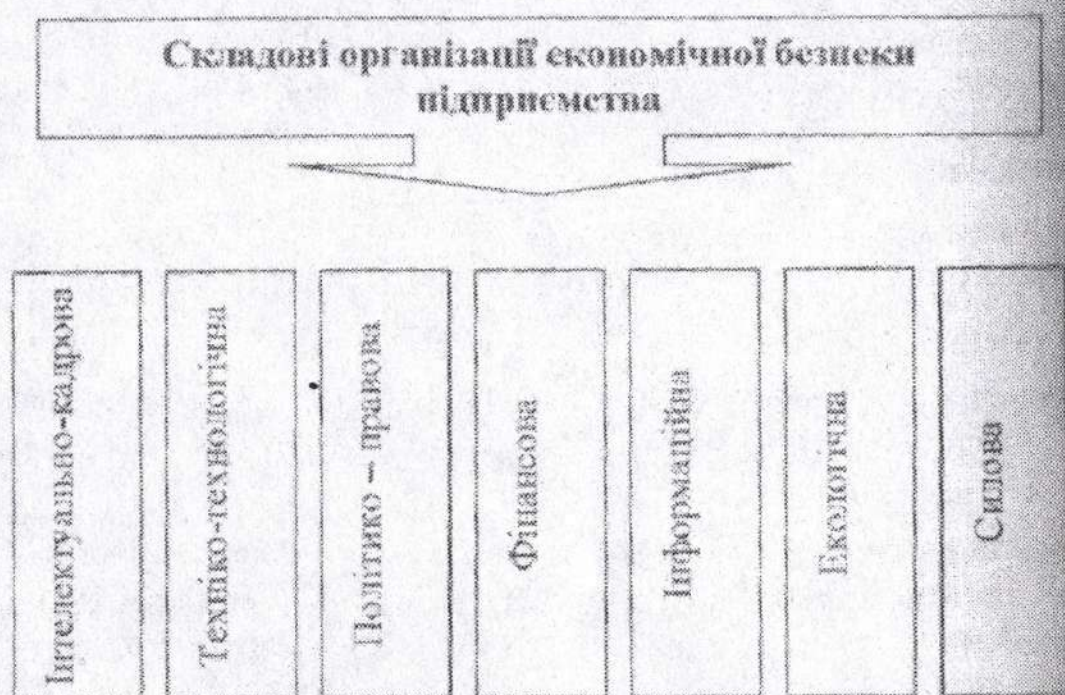

Рисунок 1 – Основні напрями організації економічної безпеки підприємства

Основні функціональні складові поняття економічної безпеки підприємства такі:

- інтелектуальна і кадрова складові – розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом;
- техніко-технологічна складова – рівень застосування технологій, що відповідають сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів;
- політико-правова складова – правове забезпечення діяльності підприємства і дотримання чинного законодавства;
- фінансова складова – досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів;
- інформаційна складова – інформаційно-аналітичне забезпечення усвідомленої діяльності підприємства;
- екологічна складова – мінімізація забруднення довкілля;
- силова складова – забезпечення фізичної безпеки працівників (керівників) підприємства і збереження його майна.

Неможливість постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється багатьма причинами для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Одним з рівнів економічної безпеки підприємства є залежність, наскільки ефективно її керівництво і спеціалісти (менеджери) будуть спроможні реагувати на можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Негативні впливи на економічну безпеку можуть бути свідомими діями окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств (організацій) – конкурентів).

Інші об'єктивні обставини (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини). Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на економічну безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер.

Суб'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі керівництва підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи виникають внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих працівників (передовсім керівників і функціональних менеджерів).

Таким чином, серед систем економічної безпеки підприємства та управління персоналом знаходиться кадрова безпека як підсистема систем, яка гарантує стабільне та максимально ефективне функціонування підприємства і його потенціал розвитку в майбутньому [6].

Кадрова безпека є синтетичною категорією: економічної теорії, теорії управління персоналом, економіки праці, соціології, політології. Кадрова безпека є уніфікованою категорією, яка виявляється на всіх рівнях від окремо взятого підприємства до національної економіки.

Основною характеристикою категорії «кадрова безпека» є характеристика стану економічної безпеки при якому відбувається ефективне функціонування всіх її функціональних видів, забезпечення захищеності та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам пов'язаних з персоналом, змістовний та структурний аналіз, діагностика та прогнозування впливу діяльності персоналу на внутрішні та зовнішні показники вказаної економічної системи [4].

III. Результати.

Визначено, що кадрова безпека – це процес запобігання негативним діям економічну безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими стосунками в цілому.

При цьому, кадрова безпека є складовою частиною економічної безпеки підприємства. На рис. 2 зображено зв'язок складових кадрової безпеки.

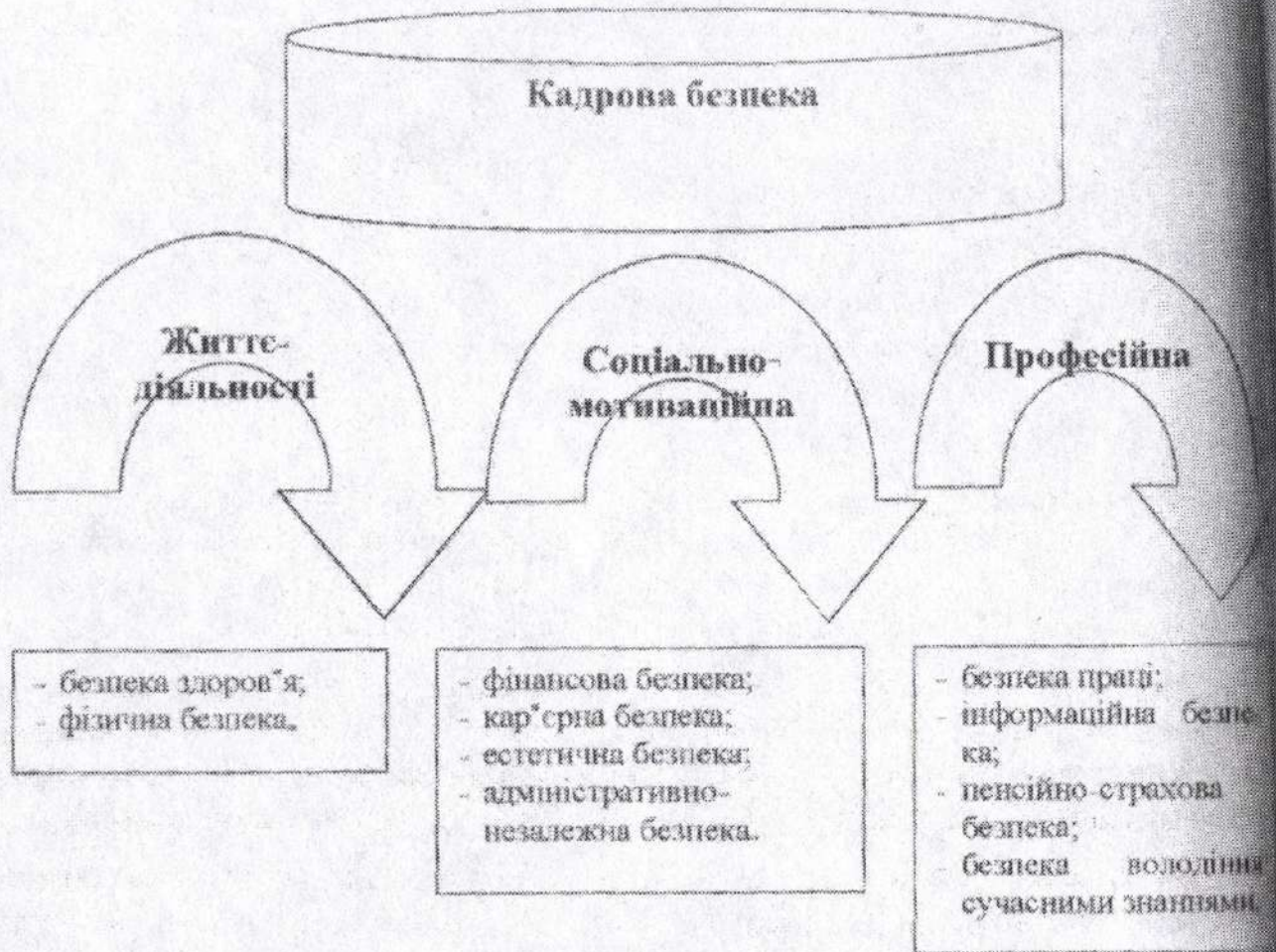

Рисунок 2 – Основні показники складової кадрової безпеки

Кадрова безпека є комбінацією складових пов'язаних між собою складовими і часто завуальованими зв'язками: безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна безпека, професійна безпека.

Безпека здоров'я – створення певних умов праці працівникам по запобіганню травматизму, захворювання на підприємстві.

Фізична безпека – виконання комплексу заходів, щодо недопущення порушень правил безпеки.

Фінансова безпека – фінансова, грошово-кредитна платоспроможність працівників; впевненість в своєму робочому місці; оплата праці, яка враховує обсяг, кваліфікацію, професіоналізм і якість виконаної роботи.

Кар'єрна безпека – професійно-кваліфікаційне та посадове просування працівників, заохочення в пристосуванні своєї кваліфікації до вимог робочого місця, в гарантіях виробничого зростання (планування кар'єри):

- підвищення особистої мобільності на ринку робочої сили;
- отримання шансів для самореалізації на робочому місці.

Професійна безпека – проведення загальноосвітніх семінарів, конференцій, круглих дискусій, мотивація задоволення персоналу своєю роботою; поліпшення взаємних відносин між кожним працівником.

Організаційно-незалежна безпека – створення умов для відсутності можливості призначення не підготовлених і некомпетентних кадрів, що знаходяться в «некорисних» стосунках з власниками, засновниками, акціонерами підприємств до керівництва трудового колективу персоналу.

Безпека праці – система принципів, підходів, дій направлена на створення умов праці (рівень оплати праці, посада, обладнання робочого місця), з високим новітнього, передового досвіду на ринку праці.

Інформаційна безпека – прогнозування структури персоналу, визначення потреб в кадрах, планування, залучення та розміщення персоналу; оцінювання якості праці для виявлення потенціалу кожного працівника.

Правово-страхова безпека – соціальний захист працівників (страхування, медичне обслуговування) [7].

Безпека володіння сучасними знаннями – впровадження новітніх технологій, розвиток персоналу, удосконалення рівня професійних знань, навичок, умінь у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу [1].

Доведено, що основною групою ризику є люди, що попали під вплив негативних поширених видів залежностей, в результаті вони мають девіантну поведінку, яка характеризується відхиленням від норми (закону, звичаю).

Потреба кадрової безпеки має розпізнавати і ліквідувати (або огорожувати) колектив працівників, які входять або потенційно можуть увійти до цієї небезпечної групи ризику.

При цьому встановлено, що ризик полягає у такому:

1. Можливість управління працівником, що входить в групу ризику, знову може бути направлено на дестабілізацію організації (здобуття секретів, втрата клієнтів і так далі).

2. Постійні спроби залежного розповсюдити вплив своїх згубних пристрастей, звичок на тих, що оточують, пошук або формування ним кола одноподібних, тобто збільшення кількості представників групи ризику в організації.

3. Задоволення своїх залежностей індивідом за рахунок тимчасових і матеріальних ресурсів працедавця.

4. Руїнування стабільного працездатного колективу (команди).

5. Схильність до злочинних дій і порушень або заради, або унаслідок зневаження своїх залежностей [4].

До основних груп ризику відносяться члени релігійних поєднань, атлетичні команди, паркомани, гравці, учасники фінансових пірамід [2, 3].

Виявлено головні групи критеріїв кадрової безпеки:

- показники чисельного складу персоналу та його динаміки;
- показники кваліфікації та інтелектуального потенціалу;
- показники ефективності використання персоналу;
- показники якості мотиваційної системи.

IV. Висновки.

Категорія кадрова безпека являє собою на сьогодні маловивчену, але значним потенціалом щодо посилення економічної безпеки підприємства.

Спеціалісти з роботи з кадрами повинні вміти дивитися на співробітника не лише як на об'єкт управління, але і як джерело небезпек для організації. Вже легко аналізувати можливі небезпеки і навчитися запобігати їм.

Протидія персоналу інтересам своєї компанії зустрічається дуже часто, досить розвиненою.

Процес захисту підприємства від небезпеки починається на етапі підбору працівників на існуючі вакансії. А саме буквально з першої хвилини, коли роботодавець, яка займається відбором персоналу, бачить кандидата на працевлаштування. І цей процес захисту існує безперервно у весь період функціонування підприємства, саме так, як безперервно функціонує на ньому його персонал.

Від кадрової безпеки залежить те, наскільки впевнений може бути керівник фірми в компетентності своїх працівників, втім, що підприємство не нападуть небезпеці з вини персоналу [4, 5].

Перспективою подальших досліджень може бути більш детальне вивчення взаємозв'язків між складовими кадрової безпеки, знаходження ваги кожної складової як для кадрової безпеки так і для економічної безпеки підприємства взагалі.

Література

1. Гранин, О.А. Экономическая безопасность организаций [Текст] / О.А. Гранин, С.О. Гранин. – СПб: Питер, 2002. – 160 с.
2. Капустін, М. Про деякі проблеми економічної безпеки підприємства [Текст] / М. Капустін // Персонал. – 2007. – №6. – С.74-77
3. Чумарин, И.Г. Что такое кадровая безопасность [Текст] / И.Г. Чумарин // Кадры предприятия. – 2003. – № 2. – С. 32-25.
4. Чумарин, И.Г. Кадровая безопасность – представители группы риска организации [Текст] / И.Г. Чумарин // Персонал-Мякс. – 2001. – №1 – С. 15-18.

- Ткачук, Т. Характерні особливості конкурентної розвідки та промислової інженерії [Текст] / Т. Ткачук // Персонал. – 2007. – № 2. – С. 72-78.
- Кириченко, О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / О.А. Кириченко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Інформа-Прес, 2002. – 384 с.
- Козаченко, Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення [Текст]: монографія / Г.В. Козаченко та інші. – К.: Лібра, 2003. – 280с.
- Швець, Н. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або Як уникнути зловживання персоналу [Текст] / Н. Швець // Персонал. – 2006. – № 5.

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 264

У 9 томах

Том V

Українською, російською і англійською мовами

Видається з квітня 1996 р., виходить раз на місяць
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ
№ 3354 від 10 липня 1998 р.

Відповідальний редактор *С. В. Єкімов*
Комп'ютерна верстка *В. Б. Гордашевський*

Здано до друку 04.06.2010. Підписано до друку 07.06.2010.

Формат 60 84 ¹/₁₆. Спосіб друку – ризограф.
Ум. друк. арк. 16,45. Тираж 300 прим.

Видавництво "Наука і освіта"
Свідоцтво про внесення до Держресстру ДК № 919 від 21.05.2002 р.
м. Дніпропетровськ, вул. Бердянська, 616
тел. (056) 370-13-13, (0562) 35-78-19, 34-29-61